

КОНЦЕПЦІЯ гуманітарного розвитку України на період до 2020 року

I. Загальні положення

Проект Концепції гуманітарного розвитку України до 2020 року (далі – Концепція) аналізує сучасний стан гуманітарного розвитку в Україні, визначає основні цілі, пріоритети, завдання та принципи державної політики і політики в галузі гуманітарного розвитку на період до 2020 року, а також стратегічні напрями, механізми її реалізації та очікувані результати.

II. Мета впровадження Концепції

Метою впровадження Концепції є реалізація цілісної політики гуманітарного розвитку держави, відповідної національним пріоритетам, завданням модернізації суспільства та загальноєвропейським демократичним настановам у процесі удосконалення суспільства шляхом його наближення до потреб людини у всіх сферах суспільного життя, створення умов для максимального розвитку національної культури, розкриття творчо-продуктивного потенціалу й самореалізації кожної особистості відповідно до її духовних і матеріальних потреб та інтересів.

Практичне досягнення зазначених цілей полягає в оптимізації та розширенні переліку державних гуманітарних програм з урахуванням фундаментальних цінностей свободи, справедливості, солідарності; демократичних принципів, верховенства права, захисту фундаментальних прав і основних свобод людини, які полягають у подоланні бідності, безробіття й дискримінації людини, рівному доступі до освіти, медицини, культури та житла; рівних можливостях для чоловіків та жінок; захисті довкілля; подолання ксенофобії, створенні умов для вільної діяльності засобів масової інформації і доступу до публічної інформації, підтримці молоді; піклуванні про дітей та літніх людей.

III. Актуальні проблеми, на розв'язання яких спрямована Концепція у сфері гуманітарного розвитку України, та причини їх виникнення

3.1. Основні проблеми які потребують розв'язання:

відсутність нової системи культурних цінностей, яка б базувалась на основі історико-культурних традицій українського народу та кращих зразків самоорганізації культурних систем сучасного світу;

втрата у широких верств суспільства ціннісних орієнтирів;

вибірковий доступ до культурних надбань, обмежене використання у цій сфері новітніх інформаційних технологій;

недостатня популяризація і поширення якісних і різноманітних зразків культури і мистецтва серед якнайширших верств суспільства;

відторгнення від культурних надбань значної частини соціуму.

3.2. Основні причини виникнення проблем у сфері гуманітарного розвитку України:

зменшення участі держави в підтримці програм, пов'язаних з гуманітарним розвитком, і як наслідок – зменшення її впливу на формування життєвих цінностей і орієнтацій населення;

демографічна криза;

забруднення навколишнього середовища, погіршення умов життя, громадян;

недосконалість державної політики у сфері охорони здоров'я;

низький рівень життя, зумовлений кризовими економічними явищами;
прояви гендерної нерівності, насильства у сім'ї.

IV. Основні цілі та пріоритетні завдання державної політики у сфері гуманітарного розвитку України

4.1. Основні цілі гуманітарного розвитку України:

підвищення соціальних стандартів життя;
пріоритет прав людини та громадянських свобод як критерій оцінки ефективності діяльності держави та рівня розвитку суспільних відносин у країні;
рівність прав і свобод людини незалежно від національності, мови, статі, релігії, приналежності до соціальних груп і громадських об'єднань;
збереження традиційної для України багатомовності, розвиток усіх мовних груп відповідно до Європейської хартії регіональних мов або мов меншин;
забезпечення повноцінного розвитку і функціонування української мови як державної;
вільний доступ широких верств суспільства до культурних надбань;
збереження та охорона культурної спадщини;
підтримка розвитку і взаємозбагачення культур етносів, що проживають в Україні.

4.2. Пріоритетні завдання гуманітарного розвитку України

4.2.1. Впровадження нових соціальних стандартів життя:

забезпечення зростання заробітної плати як дієвого стимулу трудової активності, а отже й економічного зростання;
реформування пенсійного забезпечення, запровадження новітніх форм пенсійного страхування;
зменшення економічно необґрунтованої нерівності населення за доходами, ліквідація крайніх форм бідності;
забезпечення соціальної мобільності молоді, формування кадрового резерву країни через розвиток програм «соціальних ліфтів»;
створення ефективної системи соціального захисту населення, що діятиме на переважно адресних засадах;
спрямування державних фінансових ресурсів на пріоритетні напрями розвитку соціальної сфери;
збереження та розвиток соціальної інфраструктури (насамперед у сільських населених пунктах);
підтримка добробуту сімей з дітьми, формування системи суспільних та особистих цінностей, орієнтованих на сім'ю з двома й більше дітьми;
удосконалення житлової політики, упорядкування механізму надання доступного соціального житла;
надання молодим сім'ям цільових довгострокових кредитів для купівлі та будівництва житла, підвищення ефективності механізму кредитування молодих сімей залежно від чисельності дітей у сім'ї;
підвищення якості та ефективності надання послуг соціальної сфери;
впровадження засобів заохочення до участі суб'єктів господарювання у вирішенні завдань соціального розвитку на місцевому та загальнодержавному рівнях.

4.2.2. Охорона здоров'я, впровадження стандартів здорового способу життя:

розробка та впровадження державної програми сприяння здоровому способу життя, забезпечення доступності інформації стосовно її реалізації;
проведення регулярних профілактичних оглядів населення;
збільшення обсягів бюджетного фінансування галузі охорони здоров'я;
створення матеріальних і моральних стимулів для підвищення якості надання медичної допомоги;
поліпшення якості та рівня медичного забезпечення материнства і дитинства;
активізація боротьби з ВІЛ/СНІДом, туберкульозом та іншими соціальними хворобами;
виховання особистої відповідальності за власне здоров'я та здоров'я родини, навичок самозбереження, насамперед серед дітей і молоді;
підвищення рівня підготовки педагогічних, медичних і соціальних працівників щодо організації заходів з формування здорового способу життя серед різних верств населення.

удосконалення законодавства щодо регулювання правовідносин, що виникають у сфері заборони торгівлі алкогольною продукцією, тютюновими виробами та наркотичними засобами.

4.2.3. Забезпечення прав людей з особливими потребами та обмеженими фізичними можливостями:

вдосконалення процесу підготовки і перепідготовки соціальних працівників і соціальних педагогів, розвитку матеріально-технічної бази вищих навчальних закладів, що займаються підготовкою цих спеціалістів;

формування системи диференційованої інклюзивної освіти, доступної для всіх осіб даної категорії;

налагодження на державному рівні статистичного обліку та єдиної категоріальної класифікації дітей з особливостями психофізичного розвитку, ранньої діагностики його порушень, переддошкільної допомоги таким дітям та їхнім родинам;

зміцнення навчально-матеріальної бази і розширення функцій спеціальних шкіл-інтернатів;

розробка та випуск аудіовізуальної продукції, матеріалів у ЗМІ, що враховують особливості людей цієї категорії;

формування у суспільстві позитивного ставлення до можливостей людей з особливими потребами за допомогою ЗМІ, освітніх установ, неурядових організацій.

4.2.4. Гарантування права людини на безпечне довкілля:

екологізація продуктивних сил, впровадження безвідходних і маловідходних технологій виробництва та систем життєзабезпечення, розвиток альтернативних джерел енергії, зниження ресурсомісткості та енергомісткості виробництва;

збереження та поновлення техногенно незмінених ландшафтів, збереження і розвиток природно-заповідної мережі;

впровадження систем екологічно безпечного поводження з відходами, поширення вторинної переробки відходів та їх вторинного використання як сировини;

формування в суспільстві екологічної свідомості й екологічної етики.

4.2.5. Дотримання принципів гендерної рівності:

забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

формування у суспільстві культури гендерної рівності за допомогою інформаційно-просвітницьких кампаній із залученням органів виконавчої влади, засобів масової інформації, наукових і освітніх установ та громадських організацій;

впровадження державних програм щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, попередження насильства в сім'ї та протидії торгівлі людьми.

4.2.6. Розвиток освітнього і наукового простору:

підвищення доступності якісних освітніх послуг, у тому числі шляхом підтримки обдарованих дітей, дітей із малозабезпечених сімей, осіб з особливими потребами;

розвиток професійної освіти з урахуванням тенденцій на ринку праці, перспектив соціально-економічного розвитку регіонів;

формування і розвиток сучасної системи безперервної освіти як основи життєвого успіху особистості;

розвиток дистанційного навчання освіти;

розвиток провідних вищих навчальних закладів як сучасних наукових центрів гуманітарного спрямування.

4.2.7. Гармонізація міжетнічних та міжконфесійних відносин:

активізація політики підтримки національної культури та мови і мов національних меншин в усіх регіонах країни шляхом фінансування інноваційно - освітніх, культурних, інформаційних програм;

підтримка діяльності національно-культурних товариств та інших організацій національних меншин;

протидія ксенофобії, а також усім формам нетерпимості та дискримінації за етнічною, релігійною та расовою ознаками, сприяти підвищенню рівня толерантності в суспільстві;

надання необхідної допомоги, пов'язаної з облаштуванням і ресурсним забезпеченням репатріантів;

утвердження принципів взаємоповаги та толерантності між віруючими, релігійними організаціями різних віросповідань, сприяння міжконфесійному порозумінню;

здійснення спільних з релігійними організаціями проектів щодо пропагування загальнолюдських моральних цінностей, здорового способу життя, зміцнення інституту сім'ї, захисту дитинства та ін.;

забезпечення відкритості та прозорості державної політики у сфері забезпечення права на свободу совісті та віросповідання на всіх рівнях суспільного життя;

сприяння реалізації права громадян на свободу вибору характеру освіти як елемента свободи совісті.

4.2.8. Вільний доступ широких верств суспільства до культурних надбань та захист культурної спадщини:

забезпечення широкого доступу до культурних надбань засобами новітніх інформаційних технологій;

популяризація і поширення якісних і різноманітних зразків культури і мистецтва серед якнайширших верств суспільства;

подолання відторгнення від культурних надбань значної частини соціуму, передусім через соціально-економічні причини;

посилення й урізноманітнення державної підтримки концертно-гастрольної та виставкової діяльності вітчизняних митців та мистецьких колективів;

підтримка сучасних форм мистецької, інтелектуальної та наукової творчості, у тому числі через спеціальні телевізійні канали і радіостанції, документальне та науково-популярне кіно, друковані та електронні засоби масової інформації;

створення сприятливих умов для розвитку мережі книгопоширення та наповнення бібліотечних фондів творами сучасної художньої, науково-популярної літератури;

забезпечення державною підтримкою мистецьких, літературних журналів, розвиваючої літератури, а також виробництва телевізійних програм для дітей та юнацтва.

4.2.9. Розвиток діалогу держави і громадянського суспільства:

підтримка діяльності різних за спрямуванням громадських організацій;

залучення представників громадянського суспільства до розробки, виконання й громадської експертизи проектів законодавчих актів і програм соціального розвитку;

організація постійних зустрічей, «круглих столів», відеоконференцій з вищими посадовими особами держави, лідерами політичних партій для обговорення і розв'язання першочергових проблем суспільного розвитку;

заохочення взаємодії органів місцевого самоврядування й громадськості з питань розробки місцевих програм гуманітарного розвитку;

створення асоційованих структур, які мають визначене коло завдань і створюються за принципом цільового підходу для їх досягнення та вирішення;

створення спільних консультативно-дорадчих органів, експертних рад, комісій, груп;

проведення цілеспрямованої політики щодо підготовки кадрів та взаємного навчання державних службовців і представників громадянського суспільства навичкам і практики роботи в партнерстві один з одним;

проведення демократичних форм соціальної кооперації та активної протидії гіпертрофуванню корпоративних інтересів;

створення механізмів взаємної відповідальності держави та організацій громадянського суспільства;

активне використання механізмів державно-приватного партнерства для реалізації спільних проектів у гуманітарній сфері;

прийняття законодавчих актів щодо врегулювання статусу та діяльності непідприємницьких організацій;

удосконалення законодавства, яким регулюються питання об'єднань громадян, соціальних послуг, благодійництва та благодійних організацій, політичних партій в Україні;

спрощення процедур реєстрації та встановлення прозорих і простих процедур легалізації непідприємницьких організацій;

законодавче врегулювання підприємницької діяльності організацій громадянського суспільства;

запобігання державному втручання в діяльність організацій громадянського суспільства;

продовження імплементації в законодавство України положень Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, Міжнародного пакту про соціальні і культурні права, а також Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод, якими закріплено право на свободу асоціацій за кожною людиною, зокрема іноземців та осіб без

громадянства, які на законних підставах перебувають на території України, у створенні та участі в об'єднаннях громадян, а також з урахуванням можливості їх участі в суспільному житті відповідно до європейських стандартів;

спрощення бюрократичних процедур, для отримання максимально повного й оперативного доступу до інформації;

посилення механізмів контролю за державними органами з боку громадянського суспільства.

V. Очікувані результати

Впровадження Концепції:

сприятиме утвердженню демократичного, консолідованого суспільства, де знання та можливості їх практичного застосування є важливим засобом самореалізації і розвитку особистості, і тим самим сталою розвинутою держави;

стимулюватиме зменшення розриву у рівні життя між різними соціальними верствами;

поліпшить моральне та фізичне здоров'я суспільства;

служитиме розвитку інформаційного суспільства;

сприятиме соціально-культурній активізації громадянина та громадянського суспільства.

VI. Орієнтовні критерії оцінювання і показники результатів реалізації державної політики у сфері гуманітарного розвитку

Орієнтовними критеріями оцінювання і показниками результатів реалізації державної політики у сфері гуманітарного розвитку є:

індекс розвитку людського потенціалу за методологією ООН;

місце вітчизняних вищих навчальних закладів у світових рейтингах університетів;

участь та позиція у рейтингу якості шкільної освіти;

індекс реалізації екологічної політики;

рівень подолання гендерної нерівності та недовіри в суспільстві;

рівень гармонізації інтересів різних груп суспільства, збалансування державних і приватних інтересів;

ступінь контролю за діями влади з боку громадянського суспільства.

VII. Оцінка фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів, необхідних для впровадження Концепції

Державні видатки пов'язані із впровадженням Концепції будуть здійснюватися переважно за рахунок коштів, передбачених на фінансування діючих програм у сфері гуманітарного розвитку, а також у межах видатків, передбачених центральним та місцевим органам виконавчої влади на зазначені цілі у Державному бюджеті України, та за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством України.